

In dit nummer

Voorwoord	1
ADHD en visolie.....	1
Voorlichtingsbijeenkomsten diagnostiek en behandeling dyslexie	1
Dyslexiedag PO-VO: spelling en beleving.....	2
KLEUTERS MET EEN ONTWIKKELINGSVOORSPRONG	3
Intermezzo	4
De 'Rugzak' voor leerlingen met een gedragsstoornis (cluster 4).....	4
Wat te doen met reken-contexten?.....	5
Houvast bij leesproblemen en dyslexie op de basisschool	6
Colofon	6

Voorwoord

Welkom in het 2^e nummer van het vernieuwde IB-bulletin. Fijn dat u ons bulletin wilt blijven lezen of zich in de afgelopen tijd geabonneerd hebt. In het vorige nummer werd een prijsvraag uitgeschreven voor een nieuwe naam voor het IB-bulletin. De reacties waren echter beperkt. Omdat we er vanuit gaan dat er onder jullie zeker nog meer creatieve ideeën leven, houden we de prijsvraag nog even aan tot eind februari. Uw ideeën kunt u kwijt op ib-bulletin@driestar-educatief.nl. Er valt een mooi boek te verdienen!

In dit nummer wordt u bijgepraat over ontwikkelingsvoorsprong in de onderbouw, er worden handelingsadviezen gegeven voor het omgaan met contexten bij rekenen en er wordt uitleg gegeven over het doen van (her)indicaties voor 'Rugzak-leerlingen'. In de agenda vindt u twee uitnodigingen voor bijeenkomsten rondom dyslexie. Ook het boek dat we voor u hebben gelezen gaat over dyslexie. Kortom: weer diverse onderwerpen om u te ondersteunen in uw boeiende werk als IB'er. Veel leesplezier gewenst!

De redactie: Janna van Eldik-Verdoold, Kees Geluk, Bertine Haverhals, Wilco Moen, Marianne van der Zalm-Grisnich

Actueel

ADHD en visolie

Wetenschappelijk onderzoek toont aan dat visolie niet werkzaam is bij de behandeling van ADHD

Onderzoek heeft onlangs overtuigend aangetoond dat er tot op heden geen enkel wetenschappelijk bewijs bestaat voor het effect van visolie op ADHD, dit in tegenstelling tot wat alle visolie-reclame ons wil laten geloven (vooral EYE Q maakt veel reclame met vaag Australisch onderzoek). Ouders wordt afgeraden om ADHD supplementen zoals visolie te geven aan hun kind. Visolie kan wellicht een goede aanvulling zijn op het dieet wanneer het er om gaat hart- en vaatziekten te voorkomen, maar is niet geschikt als therapie bij ADHD.

Agenda

Voorlichtingsbijeenkomsten diagnostiek en behandeling dyslexie

Per 1 januari j.l. zijn diagnostiek en behandeling van dyslexie opgenomen in het basispakket van de zorgverzekering. De scholen hebben hierover eind vorig jaar reeds een brief ontvangen (zie: www.driestar-educatief.nl/dyslexie) Dit jaar komen alleen kinderen uit groep 4 in aanmerking voor de vergoeding; volgend jaar komen de kinderen van groep 5 erbij, enzovoort.

Als basisschool krijgt u de functie van poortwachter. Graag wil *Driestar educatief* u zo goed mogelijk informeren wat dit voor u betekent. Daarom nodigen wij u van harte uit voor een van onze voorlichtingsbijeenkomsten. Naast de poortwachterfunctie zullen we ook de nieuwe protocollen voor diagnostiek en behandeling van dyslexie aan de orde stellen. Uiteraard krijgt u ook ruim de gelegenheid om uw eigen vragen te stellen.

We organiseren de bijeenkomst op drie plaatsen:

- * Woensdagmiddag 25 februari 2009, 14.00 tot 16.00 uur, regiokantoor Driestar *educatief*, Baron van Nagellstraat 136, 3771 LL **Barneveld**
- * Woensdagmiddag 4 maart 2009, 14.00 tot 16.00 uur, Hogeschool Driestar *educatief*, Burg. Jamessingel 2, 2803 PD **Gouda**
- * Woensdagmiddag 4 maart 2009, 14.00 tot 16.00 uur, Juliana van Stolbergschool, Kerkplein 15, 4421 AA **Kapelle**

De deelnamekosten zijn € 35,00 per persoon.

U kunt zich tot uiterlijk 15 februari a.s. aanmelden via a.g.verhoev-vroegindewey@driestar-educatief.nl. Wilt u in uw mail uw school vermelden, het aantal deelnemers en de plaats van deelname?

Wij streven ernaar om zo spoedig mogelijk de diagnostiek te kunnen aanbieden ten laste van de verzekering. Gezien de voorbereidingen die dit vraagt, is dit vermoedelijk niet haalbaar voor 1 april 2009. Leerlingen die u eerder aanmeld, zullen wij op een wachtlijst plaatsen.

Dyslexiedag PO-VO: spelling en beleving

In vervolg op de succesvolle dyslexiedag van vorig jaar met als thema 'Concrete hulp aan kinderen met dyslexie' organiseert Driestar *educatief* opnieuw een nascholingsdag.

Richtten we ons vorig jaar op 'Lezen', het thema voor deze dag is

Dyslexie: spelling en beleving

De datum is D.V. **woensdag 15 april 2009** (10.00 – 15.30 uur in de Hogeschool van Driestar *educatief* te Gouda).

Ook nu weer verwachten wij betrokkenen bij dyslectische kinderen uit het primair en voortgezet onderwijs. Niet alleen IB-ers en IRT-ers maar ook dyslexiecoaches, begeleiders en belangstellenden nodigen wij van harte uit voor deze dag. De evaluaties van 2007 en 2008 lieten zien dat er grote behoefte is aan scholing, ontmoeting en afstemming tussen de beide onderwijsgeledingen PO en VO. Met de organisatie van deze dag wil Driestar *educatief* graag aan de wens van het scholenveld tegemoet komen.

Voor belangrijke bijdragen aan het programma zijn twee kopstukken uit de dyslexiewereld uitgenodigd:

Mevrouw **Ria Kleijnen** en de heer **Jan Hindrik Loonstra**. Zij verzorgen de hoofdpresentaties over het dagthema. Daarnaast zijn er diverse workshops.

In de eerste lezing zal Ria Kleijnen aandacht besteden aan spelling en de begeleiding van spellingproblemen in het primair en voortgezet onderwijs.

Na een korte uitleg over de orthografie van het Nederlands laat zij zien hoe spellingfouten geclassificeerd kunnen worden volgens een taalkundig classificatiesysteem. Op deze wijze kan het foutenprofiel van een leerling worden vastgesteld. Vervolgens gaat zij in op het spellingstrategieonderzoek waarmee zowel de voorkeurstrategie van een leerling als de strategieën waar de leerling moeite mee heeft, kan worden opgespoord. Op basis van deze bevindingen kan een begeleidingsplan worden opgesteld dat zowel binnen het primaire proces als daarbuiten kan worden uitgevoerd. Aandacht wordt besteed aan voorbeelden van begeleidingstrajecten PO en VO en de doorgaande lijn daarin.

In de tweede lezing zal Jan Hindrik Loonstra ingaan op de emotionele aspecten die (kunnen) leven bij kinderen met dyslexie.

Naast deze presentaties worden er zeven à acht workshops gehouden waarvan u er twee in verschillende rondes kunt bijwonen. De onderwerpen daarvoor variëren van *Jesse heeft dyslexie* tot *Spelling en dyslexie op de pabo*.

Wij verwachten een grote opkomst: de kosten voor deelname zijn daarom laag! Bij inschrijving van minimaal 100 deelnemers kunt u deze dag bijwonen voor **€ 115,00** (incl. materiaal en lunch).

Wij verzoeken u (bij voorkeur per email) zo spoedig mogelijk, maar uiterlijk **voor 1 maart 2009** in te tekenen op deze dag: a.g.verhoev-vroegindewey@driestar-educatief.nl
Na deze datum ontvangt u als deelnemer een bevestiging met het complete programma, waarbij u ook de keuze voor de workshops kunt aangeven.

Van harte welkom!

Namens de organisatoren van deze dag: Arie van Groningen (VO) en Ad de Waard (PO).

Meer informatie op <http://www.driestar-educatief.nl/Hulpverlening/Nieuws/Agenda/Woensdag+15+april+2009+Dyslexie+spelling+en+beleving.htm>

Schoolontwikkeling

KLEUTERS MET EEN ONTWIKKELINGSVOORSPRONG

* De moeder van Jan zegt dat hij thuis de antwoorden van de sommen van zijn oudere broer weet. Ik zie er niets van in de klas. Hij pakt nooit iets wat met rekenen te maken heeft.

* Peter wil niet tekenen. Hij verscheurt zijn werk als hij eindelijk iets op papier heeft staan.

* Willemijn is niet betrokken tijdens het kringgesprek. Ze lijkt afwezig en schrikt als ze een beurt krijgt en zwijgt vervolgens.

* Je zult het niet geloven, in de kerk zag ik Hanna meezingen uit haar psalmboekje. Nooit gemerkt dat ze kan lezen.

Herkent u deze opmerkingen van leerkrachten? Het kunnen signalen zijn van ontwikkelingsvoorsprong of hoogbegaafdheid bij kleuters.

Als orthopedagogen en onderwijsadviseurs onderbouw hebben wij twee studiedagen gevolgd over dit onderwerp. Mij is gevraagd hierover iets te schrijven. Eye-opener was voor mij: **Alle kinderen komen op school om te leren**. Daarnaast werd ik wakker geschud door de negatieve spiraal waarin deze kinderen dreigen te geraken: onaangepast onderwijsaanbod → demotivatie → onderpresteren → slechte leerresultaten en slechte werkhouding.

DE PRAKTIJK

Kinderen met een ontwikkelingsvoorsprong kunnen voor de leerkracht een uitdaging vormen, zeker in groep 1 en 2. Ze kunnen meer aan dan de gemiddelde leerling, maar hoe doe je dat dan? Er wordt af en toe wat extra's ingezet, maar de meeste leerkrachten voelen zich daar niet prettig bij. Ze hebben een gevoel van onzekerheid: doe ik nu recht aan deze kinderen? Moet er structureel meer gebeuren?

Als leerkracht van de instroomgroep zie ik nog Maarten voor me. Iedere dag had hij tijdens het kringgesprek aan het begin de de dag iets interessants te vertellen. Het kon gaan over dingen die hij ontdekt had, problemen waar hij over nadacht of voorwerpen die hij meenam. Ik was de enige die genoot van zijn inbreng; de meeste kleuters haakten snel af. Dat was de start van de dag. Ik zal u de rest besparen. Het gevoel van tekortschieten bevroop mij regelmatig. Gelukkig had Maarten een moeder die hem begreep en voor hem 'gevochten' heeft.

Wij investeren vaak meer in kleuters die dreigen te stagneren in hun ontwikkeling en/of in kleuters die gedragsproblemen hebben. Als kinderen goed meekomen zijn we tevreden. Wat gebeurt er als ouders vertellen dat hun kind thuis andere dingen laat zien dan op school? Al snel wordt er dan gedacht: ambitieuze ouders die veel met hun kind bezig zijn. School zegt nog wel eens: Sociaal-emotioneel laat hij een jonge ontwikkeling zien. Laat hem lekker spelen! Zo kunnen wij ons geweten sussen en laten we kansen liggen. Ook hoogbegaafde kinderen zullen al op jonge leeftijd moeten leren werken en hun best doen.

Hoe zorg je dat het welbevinden van deze leerlingen goed blijft of verbeterd? We willen dat zij zich ook bij de groep voelen horen en dat hun zelfbeeld goed is. Dat is voor deze kinderen helemaal niet vanzelfsprekend.

Hoe ga je als leerkracht om met het onderwijsaanbod? Hoogbegaafde kinderen hebben vaak een specifieke manier van aanbieden, begeleiden én verplichten nodig. Als onze visie is: **Alle kinderen komen op school om te leren** dan zullen we wat moeten met een groep kleuters die meer in huis heeft. Zeker omdat bij deze groep het gevaar van ontwikkelen van probleemgedrag, faalangst en verveling op de loer ligt. Het is de uitdaging om ook voor deze leerlingen de leeromgeving en het pedagogisch klimaat zo vorm te geven, dat ook bij hen de drie basiskenmerken 'nieuwsgierig zijn, emotioneel vrij zijn en zelfvertrouwen hebben' bevorderd worden.

Tijdens de studiedagen zijn we onder andere bezig geweest met de signalering van en de diagnostiek bij kleuters waar vermoedens zijn van hoogbegaafdheid. Het is belangrijk om deze fasen goed te doorlopen vanwege het aanpassingsgedrag dat kleuters kunnen laten zien. Wat zijn de criteria voor vervroegde doorstroming? Wat zijn risicofactoren? Wanneer en hoe ga je aan de slag met compacting en verrijking? Dit is een greep uit de onderwerpen die aan de orde gekomen zijn:

NASCHOLINGSAANBOD

Vanwege de vragen die leven op de scholen wordt er over dit onderwerp door Driestar educatief een aanbod van 4 cursusmiddagen van 3 uur ontwikkeld. Voor deze cursus kan men zich met ingang van het nieuwe schooljaar inschrijven (zie aanbod 2009-2010 van Driestar educatief). De opzet ziet er als volgt uit:

Middag 1: Wat is hoogbegaafdheid? Signalering in groep 1/ 2

Middag 2: Signalering in groep 1/ 2; Diagnostiek in groep 1/ 2; Vervroegde doorstroming naar groep 3

Middag 3: Compacting in groep 1/ 2;
Verrijkingsaanbod

Middag 4: Omgaan met onderpresteren;
Hoogbegaafdheid en bijkomende problematiek

Als u geïnteresseerd bent (geraakt) en u wilt zich alvast inlezen, zijn hier twee relevante boeken. Het eerste is een algemeen, makkelijk lezend boek met tussendoor verhalen van ouders en kinderen. Het beschrijft de persoonskenmerken naast de leereigenschappen van hoogbegaafde kinderen. Het tweede boek is meer afgestemd op de klassenpraktijk en bestrijkt alle groepen.

1. 'Hoogbegaafdheid. Als je kind (g)een einstein is' door Tessa Kieboom. Uitgeverij Lannoo. ISBN 978-90-209-6982-5; € 19,95

2. 'Professioneel omgaan met hoogbegaafde leerlingen in het basisonderwijs' door Sylvia Drent en Eleonor van Gerven. Uitgeverij Van Gorcum. ISBN 978-90-232-4321-2; € 29,50

Drs. A. J. (Riet) Koppenol,
orthopedagoog/onderwijsadviseur
A.J.Koppenol@driestar-educatief.nl

Intermezzo

De twaalf-jarige dochter van mijn vriendin vertelde dat het jongetje naast haar op school had gevraagd: "Hoe spel je wemmen?" Zij had gezegd: "Je bedoeld zeker zwemmen?" Waarop hij had geantwoord: "Ja, maar de 'z' weet ik al."

(Sarah Cleland, Nieuw-Zeeland, Het Beste november 2000)

Achter de schermen

De 'Rugzak' voor leerlingen met een gedragsstoornis (cluster 4)

Aan de directies en IB-ers van basisscholen die bij Driestar *educatief* zijn aangesloten, is de afgelopen tijd een brief gestuurd waarin is aangegeven wat wij kunnen betekenen bij het aanvragen van leerlinggebonden financiering (LGF of kortweg 'Rugzak') voor cluster 4 en bij het aanvragen van herindicaties. Nieuw daarbij is dat we zelf dit jaar als proef classificaties gaan vaststellen. Intussen is er al ervaring opgedaan. Die ervaringen zijn tot nog toe positief. We merken dat de snelheid waarmee een uitspraak kan worden gedaan over de aanwezigheid van een stoornis voor scholen positief is en ook opweegt tegen de kosten die dat met zich meebrengt. Een voorbeeld is een school voor Voortgezet Onderwijs die vermoedde dat een leerling een autistische stoornis had en een rugzak wilde aanvragen voor cluster 4. Dit moest echter wel binnen ongeveer anderhalve maand gebeuren. Aanmelding bij een GGZ-instelling zou betekenen dat het in het gunstigste geval een aantal maanden zou gaan duren. Door ons kon binnen een aantal weken onderzoek worden gedaan en een uitslag gegeven worden.

Gewijzigde criteria

Per 1 augustus zijn er wijzigingen aangebracht in de criteria die gelden bij het aanvragen van een rugzak voor de verschillende clusters. In het bestek van dit artikel is geen ruimte om er uitgebreid op in te gaan. We verwijzen voor een samenvatting van de wijzigingen naar de website van de WEC-raad (www.wecraad.nl). We willen wel de aandacht vestigen op de wijzigingen die er zijn voor de rugzak voor cluster 4. Belangrijkste is daarbij het criterium van de "algemene voorwaarden t.a.v. leer- en werkgedrag". Daarbij is nu de eis dat er een psycho-diagnostisch onderzoek geleverd wordt die het bewijs voor dit criterium ondersteunt. Dit onderzoek moet door een 'diagnostisch geschoolde orthopedagoog/psycholoog' worden gedaan. Elke orthopedagoog die bij Driestar *educatief* werkt in de afdeling hulpverlening kan dat dus doen. Er zijn al een aantal aanvragen gedaan. Als de school hier gebruik van wil maken, raden we aan om contact te zoeken met de orthopedagoog die aan de school verbonden is c.q. de geplande consultatie doet. Bovengenoemde wijziging geldt overigens alleen voor nieuwe indicaties en niet voor herindicaties.

Tot slot

Tot slot willen we nog benadrukken dat we niet mee willen doen met het onzorgvuldig vaststellen van gedragsstoornissen. We hebben daarom binnen

Driestar *educatief* een vorm van intervisie opgezet. Ook worden we door Eleos gecoacht bij het stellen van classificaties. We werken in dit proefjaar met Eleos samen. Bij elk onderzoek dat we doen, hebben we de mogelijkheid om met hen te overleggen.

We kunnen niet garanderen dat er in een onderzoek altijd daadwerkelijk een stoornis zal worden vastgesteld of dat de school een rugzak zal krijgen. Het is daarom belangrijk om van tevoren al goed te kijken of echt aan een stoornis gedacht moet worden. Ook is het goed om de criteria voor een rugzak na te lopen en te kijken of de problematiek van de leerling daaraan beantwoordt. We raden aan om daarbij de 'vaste' orthopedagoog van de school te betrekken.

We hopen dat we zo als Driestar *educatief* eraan kunnen bijdragen dat leerlingen zo lang en zo veel mogelijk op basisscholen kunnen blijven.

Voor eventuele vragen over bovenstaande kunt u terecht bij drs. Albert de Vries (a.w.devries@driestar-educatief.nl)

Didactisch

Wat te doen met reken-contexten?

Probleemstelling

Een leerkracht vroeg hoe hij Karin, een leerling uit zijn groep, het beste met rekencontexten kon leren omgaan. Karin kon redelijk recht-toe-recht-aan rekenen, maar zodra iets in een context stond, stond de wagen stil. Hieronder volgen wat eenvoudige tips. Ze hielpen zowaar én de leerkracht én Karin wat op weg.

Omvang van de context

Er bestaan grote en kleine contexten. Aan grote contexten moet je met leerlingen als Karin eigenlijk niet beginnen in de klassensetting. Misschien dat ze het allereerste stukje (dat in de regel als opstap bedoeld is en bijgevolg wat minder moeilijk is) nog snappen, maar daarna haken ze af.

Een mogelijkheid is om eerst je leerlingen zelfstandig, vrij stil al fluisterend met elkaar met een opgave(gedeelte) te laten stoeien. Dan kun je in de tussenliggende één à anderhalve minuut al fluisterend op je hurken bij een leerling als Karin alvast wat voorwerk verrichten. Misschien pikt hij/zij dan wat op bij de klassikaal-plenaire bespreking van de opgave.

Contexten hebben voor rekenzwakke leerlingen de nare eigenschap dat de uit te voeren bewerkingen vaak op ongeveer hetzelfde niveau liggen als die op dat moment in de klas bij de hoofdbewerkingen aan de orde zijn. Voor zwakke leerlingen zouden

de bewerkingen in een grote context eigenlijk een jaartje lager moeten liggen. Voor kleine contexten geldt dat bezwaar wat minder. Behandeling van kleine contexten heeft dus de voorkeur. Het is in de klassensetting organisatorisch immers niet of nauwelijks doenbaar grote contexten van een jaar terug te behandelen.

Check opgaven op dit aspect en beslis of je er al dan niet aan begint bij een leerling als Karin.

Grootte van gedachtesprong bij vinden van bewerking

Een ander probleem is de grootte van de gedachtesprong die soms moet worden gemaakt van het verhaal naar de getallen: lang niet altijd ligt de uit te voeren bewerking na het lezen van een opgave direct voor de hand. Als je een grote gedachtesprong moet maken, moet je niet verwachten dat een leerling als Karin dat redt. Alleen kleine of soms middelmatige sprongen behoren tot het bereikbare. De volgende opgaven (in een kleine en een middelmatige context) bevatten respectievelijk een kleine en een grote gedachtesprong.

Clara mag met haar tante mee naar Artis.

Ze doen over de 152 kilometer 2 uur.

Hoe hard rijden ze gemiddeld?

Claus mag met zijn oom mee naar Amsterdam.

Ze vertrekken om half 10 uit Zwolle.

De afstand is 152 kilometer.

Ze rijden gemiddeld 80 kilometer per uur.

Hoe laat ongeveer zullen ze in Amsterdam zijn?

Check opgaven ook op dit aspect en beslis of je er al dan niet aan begint bij leerlingen als Karin.

Talige aspecten

Zeker taalzwakke of dyslectische leerlingen hebben grote moeite met de talige aspecten van rekenen. Het kan nuttig zijn: (1) de zinnen duidelijk voor te lezen; (2) het begrip van sommige woorden te checken; (3) in je eigen bewoordingen de context te vereenvoudigen; (4) de leerling te laten vertellen wat er, los van de gevraagde rekenbewerking, aan de orde is.

Tekenen

Dit was de meest cruciale en helpende suggestie die de leerkracht kreeg: teken (in meer of mindere mate geschematiseerd) de context. Dat verschaft vaak ineens grote duidelijkheid ("O, is dat de bedoeling") en bergt de oplossing vaak al in zich. In het begin doe je het tekenen voor, werkende weg is het de kunst een Karin dit al meer zelf te laten ontdekken.

(Beide opgaven die eerder genoemd zijn, kun je eenvoudig weergeven met een lijn (de afstand) en bij de eerste opgave het halverwege-punt. Bij de tweede opgave helpt het tekenen van het punt dat na één uur bereikt is. Je kunt dan bepalen hoeveel

kilometer je nog te gaan hebt. Dan pas wordt het echt moeilijker rekenen, al kun je misschien wel een eenvoudige schatting maken.)

Berekenen

Het berekenen zelf is de hamvraag niet en laten we grotendeels voor wat het is. Wel is het raadzaam de berekening uit te laten voeren m.b.v. een berekenpapier. Als je getallen-waaraan-je-dacht even bent vergeten, zijn ze niet weg omdat je ze op het papier hebt genoteerd. Je houdt het berekenen zo meer 'keep-on-rolling'.

Tenslotte

Context-rekenen is hersenwerk waarbij diverse denkaspecten aan de orde komen die met elkaar in verband moeten worden gebracht. Naarmate dit ingewikkelder wordt, heb je meer intelligentie nodig. Heb je die niet, dan kun je het gewoon niet. Verspil er dan niet te veel onnodige moeite aan, maar grijp naar 'kale' sommen – je doet leerlingen als Karin er een groot genoeg mee.

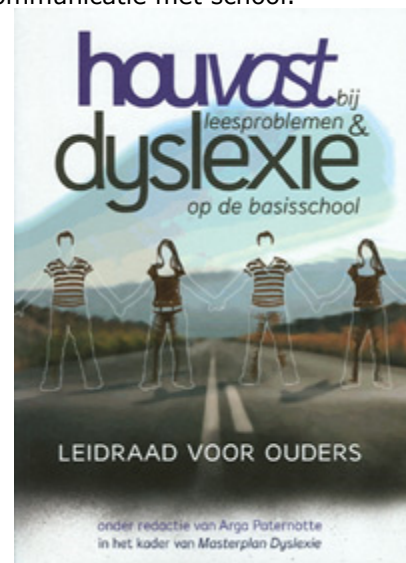
Voor u gelezen

Houvast bij leesproblemen en dyslexie op de basisschool

Kinderen met dyslexie hebben een ernstig probleem met lezen en/of spellen. Daardoor worden zij belemmerd om optimaal van het onderwijs te profiteren. Ouders en deskundigen hebben jarenlang hun best gedaan om beleidsmakers in het onderwijs ervan te overtuigen en ervoor te zorgen dat er aandacht kwam voor deze leerlingen. Eén van de aandachtspunten is om ouders van betrouwbare informatie te voorzien en hen te ondersteunen in de begeleiding. Om deze reden is door oudervereniging Balans het boek 'Houvast bij leesproblemen en dyslexie op de basisschool' uitgegeven.

Het boek is speciaal gericht aan ouders van kinderen met leesproblemen of bij wie mogelijk sprake is van dyslexie. Het boek beschrijft niet alleen wat dyslexie inhoudt, maar ook hoe de leesontwikkeling van leerlingen in de verschillende groepen verloopt. De verschillende fasen in het leesproces worden concreet beschreven. Duidelijk wordt hoe de school de leesontwikkeling toetst en hoe zij kinderen met leesproblemen in verschillende groepen kan begeleiden. Als leidraad worden hierbij de protocollen 'Leesproblemen en Dyslexie voor groepen 1-4 en 5-8' en 'Het protocol voor het voortgezet onderwijs' genomen. Daarnaast wordt steeds per leerjaar aangegeven wat ouders met de

school kunnen bespreken wanneer leesproblemen voorkomen, waarop zij zelf in de leesontwikkeling van hun kind kunnen letten en hoe zij hun kind thuis kunnen ondersteunen en begeleiden. Tenslotte wordt er een aantal hoofdstukken gewijd aan de vraag hoe het lezen voor kinderen met dyslexie aantrekkelijk gemaakt kan worden en van welke speciale hulpmiddelen en maatregelen een kind met dyslexie gebruik kan maken om het leren en het lezen te vergemakkelijken. Ook worden ouderervaringen gedeeld en tips gegeven voor een goede communicatie met school.

Kortom, een actueel boek dat op toegankelijke en overzichtelijke wijze aan ouders houvast wil geven over de ingewikkelde materie rondom leesproblemen en dyslexie!

Paternotte, A.; Houvast bij leesproblemen & dyslexie op de basisschool. Doetinchem: Senefelder Misset (2006). Te bestellen via www.balansdigitaal.nl. Via deze site is ook een gratis samenvatting van het boek te downloaden: <http://www.balansdigitaal.nl/assetmanager.asp?aid=1775>.

Colofon

Voor inhoudelijke vragen n.a.v. de artikelen kunt u bij de orthopedagoog terecht die op uw school consultaties doet. Indien contactgegevens bij een artikel vermeld staan, kan de betreffende collega ook rechtstreeks benaderd worden. Voor suggesties en voor het aan- en afmelden voor deze nieuwsbrief kunt mailen naar t.a.zandee-vanzijverden@driestar-educatief.nl.